

In Zwei Welten – 25 deutsche Geschichten (Wanderausstellung)

Handführer Slowakisch

Redaktion: Sabine Schiller M.A.
Studio: Kulturaufnahme MV GmbH, Meinolf Büttner
Kontakt Auftraggeber: AGDM (030-1868114613)

Inhalt

1 Privítanie !.....	3
2 Pracovná skupina nemeckých menšín vo Federalistickej únii európskych národností	4
3 Federalistická únia európskych národností	4
100 Nemecká identita ako menšina – čo to znamená?	5
101 Dejiny Nemcov v dnešnom Dánsku.....	5
10 Dánsko dnes.....	6
111 Dejiny Nemcov v dnešnom Estónsky a Lotyšsku	6
11 Estónsko dnes	7
12 Lotyšsko dnes.....	7
131 Dejiny Nemcov v dnešnej Litve	8
13 Litva dnes	8
141 Dejiny Nemcov v dnešnom Poľsku.....	9
14 Poľsko dnes.....	9
151 Dejiny Nemcov v dnešnej Českej republike a na Slovensku.....	10
15 Česká republika dnes	11
16 Slovensko dnes	12
171 Dejiny Nemcov v dnešnom Maďarsku.....	13
17 Maďarsko dnes.....	14
181 Dejiny Nemcov v dnešnom Rumunsku.....	15
18 Rumunsko dnes.....	15
191 Dejiny Nemcov v dnešnom Slovinsku/Chorvátsku/Srbsku/ Bosne a Hercegovine.....	16
19 Slovinsko dnes	17
20 Chorvátsko dnes.....	17
21 Srbsko dnes.....	18
22 Bosna a Hercegovina dnes	18
231 Dejiny Nemcov v dnešnom Gruzínsku/Arménsku/Azerbajdžane	19
23 Gruzínsko dnes	20
24 Arménsko dnes.....	20
25 Azerbajdžan dnes.....	21
261 Dejiny Nemcov v dnešných štátoch Ukrajina/Bielorusko/Moldavská republika.....	22
26 Ukrajina dnes.....	23
27 Moldavská republika dnes	23
28 Bielorusko dnes	24
291 Dejiny Nemcov v dnešnom Rusku.....	24
29 Rusko dnes.....	25
301 Dejiny Nemcov v dnešnom	

In Zwei Welten – 25 deutsche Geschichten (Wanderausstellung)

Kazachstane/Kirgizstane/Uzbekistane/Tadžikistane/Turkmenistane	25
30 Kazachstan dnes	26
31 Kirgizstan dnes	26
32 Uzbekistan dnes	27
33 Tadžikistan dnes.....	27
34 Turkménsko dnes	28
71 Udržiavanie nemeckého jazyka	28
72 Existencia tradícií	29
73 Viera a náboženstvo	29
74 Spomínanie na deportácie a útlak	30
75 Mládež a hnutie	30
76 Médiá	31
77 Umenie	31

In Zwei Welten – 25 deutsche Geschichten (Wanderausstellung)

1 Privítanie !

Srdečne Vás vítame na výstave „V dvoch svetoch“, na výstave nemeckých menšín o nemeckých menšinách!

Zorganizovala ju pracovná skupina nemeckých menšín vo federalistickej únii európskych národností. Podporovateľom je spolkové ministerstvo vnútra.

V súčasnosti žije viac ako jeden milión príslušníkov nemeckej menšiny v štátoch strednej a východnej Európy, ako aj v následníckych štátoch Sovietskeho zväzu. Výstava po prvý krát prezentuje často málo známe nemecké menšiny týchto regiónov a spracováva spoločné znaky a rozdiely. Poskytuje informácie o dejinách osídlenia a pomocou pestrého prehľadu predstavuje činnosti v jednotlivých zväzoch menšín v aktuálnych projektoch. V siedmich tematických blokoch sa výstava venuje okrem iného aj otázke, čo nemecká identita ako menšina znamená.

Nemecké menšiny vznikli v minulých storočiach. Dôvodmi boli nemecká kolonizácia na východe, cielené vysťahovalecké pohyby ako aj zmena hraníc a odsuny po vojnách, najmä po oboch svetových vojnách v 20. storočí.

Od politického obratu v rokoch 1989/90 sa pozícia menšín v zásade vyvíjala pozitívne. Prispela k tomu v značnej miere politika spolkovvej vlády na podporu Nemcov v týchto krajinách – ako aj nová otvorenosť krajín pôvodu voči menšinám. Ako spojivo medzi dvoma kultúrami ponúkajú nemecké menšiny najmä šancu na rozvoj kultúrnych a civilných spoločenských mostov a sietí.

Vaša obchádzka s audio sprievodcom bude trvať cca hodinu. Na stoloch výstavy sa nachádzajú čísla s audio symbolom. Nie ku všetkým číslam existuje audio text. V tomto audio sprievodcovi sa venujeme historickej a aktuálnej situácii nemeckých menšín v rozdielnych krajinách, ako aj rôznym aspektom nemeckej identity.

In Zwei Welten – 25 deutsche Geschichten (Wanderausstellung)

2 Pracovná skupina nemeckých menšín vo Federalistickej únii európskych národností

Nemecké menšiny existujú v mnohých krajinách Európy a v štátoch bývalého Sovietskeho zväzu. Väčšina z nich sa zapája do spoločnej práce v rámci Federalistickej únie európskych národností – v skratke FUEN. Ide o najväčší zastrešujúci zväz autochtónnych, príp. domácich, národných menšín. Pod zastrešením FUEN sa nemecké menšiny a ich zväzy organizujú od roku 1991 v pracovnej skupine nemeckých menšín – v skratke AGDM. AGDM umožňuje výmenu a spoluprácu zväzov nemeckých menšín.

Pri všetkej rozdielnosti týchto menšín v cudzine platí vzťah k Nemecku, k nemeckému jazyku a nemeckej kultúre ako nosný prvok. Vytvorenie politického dialógu a možnosti politickej účasti s nositeľmi rozhodnutí v Spolkovej republike Nemecko je dôležitým smerovaním pre zväzy nemeckých menšín. Vidia seba a svoje multikultúrne kompetencie ako obohatenie vzájomného kultúrneho rozvoja svojich krajín pôvodu.

3 Federalistická únia európskych národností

Vo viac ako 47 krajinách Európy žije okolo 400 menšinových spoločenstiev, národnostných skupín a malých národností s počtom viac ako 100 miliónov príslušníkov.

Federalistická únia európskych národností, založená v roku 1949, je zástupcom civilnej spoločnosti a zastrešujúcou organizáciou autochtónnych príp. domácich, národných menšín a menšinových skupín v Európe. Na regionálnej, národnej a európskej úrovni sa zasadzuje za ochranu, podporovanie a udržiavanie jazyka, kultúry a identity, ako aj práv menšín a regionálnych alebo menšinových jazykov. V spolupráci s členmi FUEN dochádza k realizácii mnohých podujatí s európskym koloritom a na európskej úrovni.

In Zwei Welten – 25 deutsche Geschichten (Wanderausstellung)

100 Nemecká identita ako menšina – čo to znamená?

Ľudia, ktorí žijú v zahraničí ako nemecká menšina, sú ovplyvnení dvoma alebo viacerými kultúrami a jazykmi. Ich individuálna a kolektívna identita je formovaná sociálnym prostredím, výmenou s majoritnou spoločnosťou a možnosťami rastu vlastnej skupiny. Jazyk, náboženstvo, tradície a kultúrne dedičstvo sú podľa európskeho práva chránené faktory pre identitu menšiny. Táto identita alebo ďalšie identity sa tvoria ako pocit príslušnosti k jednej alebo k viacerým skupinám alebo predstavám krajiny.

Nemecká identita ako menšina je mysliteľná len v kultúrnej a politickej interakcii s príslušnou väčšinovou spoločnosťou. Historicky sa väčšinou tvorila pod politickým tlakom a cenzúrou. Dnes určuje v mnohých štátoch slobodné, novou európskou perspektívou ovplyvnené základné nastavenie pocitu identity.

101 Dejiny Nemcov v dnešnom Dánsku

Nemecká menšina v Dánsku sa vytvorila v roku 1920 po uzavretí mierovej dohody vo Versailles. Dôvodom bolo referendum v severnom a strednom Schleswig (Šlesvicku) a následnom posunutí hraníc.

V medzivojnovom období pracovala nemecká menšina na probléme revízie hraníc. Napriek tomu zostal Nordschleswig (oblasť severného Šlesvicka) dánskym aj počas obsadenia národno-socialistickým Nemeckom.

Po druhej svetovej vojne bola nemecká menšina znovu vytvorená. V prehlásení prejavila svoju lojalnosť k dánskemu štátu a dánskej ústave. Súčasne uznala aj nemecko-dánske hranice z roku 1920. Na základe vyhlásení Bonu a Kodane z roku 1955 dostalo nemecko-dánske pohraničie vlastnú ústavu.

In Zwei Welten – 25 deutsche Geschichten (Wanderausstellung)

10 Dánsko dnes

Nemecká národnostná skupina v Nordschleswig (v severnom Šlesvicku) zahrňuje asi 15.000 členov. Zastupuje ju Zväz nemeckých obyvateľov severného Šlesvicka. V Nemecku existuje dánska menšina. Je v nej asi 50.000 osôb. Obidve národnostné skupiny majú vlastné detské škôlky, školy a knižnice. Vykonávajú náboženské a sociálne aktivity, vydávajú vlastné denníky a v rámci mnohých spolkov ponúkajú športové a kultúrne aktivity.

Táto sociálna infraštruktúra prispieva k mnohorakosti ponúk v nemecko-dánskom pohraničí. Je samostatným znakom regiónu a posilňuje hospodárstvo, kultúru a turizmus.

111 Dejiny Nemcov v dnešnom Estónsku a Lotyšsku

V 13. storočí sa nemecký rád a hanza rozšírili do východnej oblasti Baltického mora. Nemeckí osídlenci zo severného Nemecka tak prenikli do Pobaltia. Nemecky hovoriaca elita tvorila približne desať percent obyvateľstva. Pozostávala zo zámožnej šľachty, duchovenstva a vyšších mešťanov.

Dlhé obdobie patrili časti baltického regiónu Dánsku, Švédsku a Poľsku. V 18. storočí bolo Pobaltie ruské. Nemeckí obyvatelia Pobaltia si udržali svoje privilégia. V roku 1918 nadobudli Estónsko a Lotyšsko svoju nezávislosť.

Dohoda uzavretá medzi Hitlerom a Stalinom prehlásila v roku 1939 baltské štáty do sféry sovietskeho vplyvu. Väčšina nemeckých obyvateľov Pobaltia bola ešte na jeseň v tom istom roku presídlená nacionálne - socialistickým Nemeckom do anektovaných poľských oblastí. Patrili k nim oblasť Gauľigy Wartheland a Západné Prusko.

Po druhej svetovej vojne bol zostávajúci menší počet nemeckých obyvateľov Pobaltia deportovaný do Sovietskeho zväzu. Po roku 1955 sa niektorí z nich vrátili späť. Po rozpade Sovietskeho zväzu v rokoch 1990/91 nadobudli pobaltské štáty svoju nezávislosť.

In Zwei Welten – 25 deutsche Geschichten (Wanderausstellung)

11 Estónsko dnes

Prvé nemecké zväzy v Estónsku vznikli v akademickom prostredí. V decembri 1989 bola založená „Spoločnosť pre nemeckú kultúru“, dnes „Zväz Nemcov v Tartu“. Zväz zjednotil početných ruských Nemcov žijúcich v Estónsku. Pochádzali z rôznych oblastí vtedajšieho Sovietskeho zväzu a do krajiny prišli v období medzi 1958 a 1980.

V 90-tich rokoch sa vystaňovali mnohí ruskí Nemci. Podľa údajov diplomatického úradu žije dnes v celom Estónsku asi 900 Nemcov. Sú organizovaní v miestnych zväzoch zastrešených „Zväzom estónskych Nemcov“. Ich aktivity sú podporované zo strany Nemeckého kultúrneho inštitútu Dorpat, príp. Tartu, Goethe-*ho* inštitútu, „Nadácie Domus Dorpatensis“, nemeckého veľvyslanectva a univerzity v Tartu.

12 Lotyšsko dnes

Podľa údajov diplomatického úradu žije v Lotyšsku v dnešnej dobe 4.975 ľudí, ktorí sa považujú za Nemcov. Členovia nemeckej menšiny sú aktívni hlavne vo zväzoch a zastrešuje ich „Spolok Nemcov v Lotyšsku“. Zväzy ponúkajú jazykové kurzy, angažujú sa v sociálnej práci pre seniorov a v zdravotníctve. Pomocou podujatí, súťaží, koncertov, hudobných, tanečných a speváckych súborov si stále obohacujú kultúrny život vo svojich mestách.

Ústredný zväz pracuje v úzkej spolupráci s ďalšími nemeckými a nemecko-lotyškými kultúrnymi inštitúciami. Na politickej úrovni je nemecká menšina zastúpená v mnohých poradných zboroch: u prezidenta, na ministerstve kultúry a v mestských správach.

In Zwei Welten – 25 deutsche Geschichten (Wanderausstellung)

131 Dejiny Nemcov v dnešnej Litve

V Litve, najjužnejšom z troch pobaltských štátov, bolo kresťanstvo zavedené v roku 1386 ako v poslednej európskej krajine. Po dlhé stáročia existovala poľsko-litovská únia, najväčší štát vo východnej Európe.

Tak ako Poľsko, aj Litva zostala katolíckou krajinou. Po rozdelení Poľska v roku 1795 pripadla do ruského cárstva. Na pozvanie miestnych zemepánov prišli do krajiny nemecky hovoriaci osídlenci. Do 19. Storočia sa tam vysťahovali prevažne roľníci a robotníci z východného Pruska.

Od roku 1923 do roku 1939, ako aj od roku 1990 patrí vtedajšia východopruská oblasť Memelland Litve. V medziobdobí bola časť východného Pruska obnovená a od roku 1945 tvorila časť Litovskej socialistickej sovietskej republiky. Litva nadobudla po rozpade Sovietskeho zväzu v roku 1990 svoju nezávislosť.

Podľa údajov diplomatického úradu žije v súčasnosti v Litve ešte asi 2.400 príslušníkov nemeckej menšiny.

13 Litva dnes

V roku 1989 bola v meste Memel, dnešnom meste Klaipėda, založený „Zväz Nemcov v Klaipėda“. Medzi jeho členov patrili spočiatku obyvatelia mesta Memel nemeckého alebo litovského pôvodu. V centre ich práce stojí popri udržiavaní nemeckej kultúry aj napojenie sa na litovské väčšinové obyvateľstvo.

Kultúrne podujatia zväzu sú možné v spolupráci a za podpory mnohých sponzorov. Patrí k nim spolkové ministerstvo vnútra, nemecké veľvyslanectvo vo Vilniuse, Inštitút Goetheho, mestská správa v Memel príp. Klaipėda, „Sekcia pre menšiny Litovskej republiky“, „Krajinský spolok Východné Prusko“, „Pracovná skupina okresu Memel“, ako aj súkromní darcovia. Ďalšie aktivity pre Litevcov s nemeckým pôvodom organizujú „Zväz Nemcov v Litve e.V.“, ako aj rôzne kluby a tzv. stoly pre stálych hostí.

In Zwei Welten – 25 deutsche Geschichten (Wanderausstellung)

141 Dejiny Nemcov v dnešnom Poľsku

Od 12. storočia osídľovali Nemci oblasti v rámci dnešných hraníc Poľska. Vo východných častiach krajiny došlo v priebehu doby k ďalekosiahlej asimilácii týchto skupín obyvateľstva. Obyvatelia Pomoranska, Pruska a Sliezska zmenili v priebehu nasledujúcich storočí viackrát štátnu príslušnosť. Z časti patrili v období 700 rokov k nemeckým štátom. Nemci tvorili v týchto častiach krajiny významnú väčšinu.

V roku 1945 bola západná hranica Poľska posunutá Spojencami až k Odre a Nise. Východné časti krajiny pripadli Sovietskemu zväzu za vlády Stalina. Obyvateľstvo v predošlých nemeckých východných oblastiach a Nemci v Poľsku sa stali obeťami úteku, vyhnanstva a vysídlenia.

Úrady ľudovej republiky Poľska neuznali asi milión Nemcov, ktorí tam zostali, ako menšinu. Táto bola podrobená radikálnemu asimilačnému tlaku. Aby mohli zostať vo svojej vlasti, museli prijať poľské štátne občianstvo. Útlak a zlá hospodárska situácia viedli od 70-ich rokov k emigrácii približne 70% národnostnej skupiny.

14 Poľsko dnes

Nemecká menšina v Poľsku je zastúpená v 10 zo 16 vojvodstiev Poľska. Existuje cca 500 miest stretnutí. Po uzatvorení nemecko-poľskej zmluvy o susedstve v roku 1991 došlo k oficiálnemu uznaniu nemeckej menšiny.

Zastrešujúcou inštitúciou všetkých organizácií nemeckej menšiny v Poľsku je „Zväz nemeckých sociálno-kultúrnych spoločenstiev“. K najdôležitejším úlohám popri kultúrnej práci, práci s mládežou a osvetovej práci patrí politické zastúpenie. Podľa sčítania ľudu má nemecká menšina takmer 150.000 členov. Odhaduje sa však až na takmer 300.000. V mnohých zväzoch sa členovia angažujú za podporu nemeckého jazyka a udržiavanie tradícií. Sú aktívni v oblasti médií, sociálneho života, náboženstva, hospodárstva a vedy.

In Zwei Welten – 25 deutsche Geschichten (Wanderausstellung)

151 Dejiny Nemcov v dnešnej Českej republike a na Slovensku

Česko a Slovensko patrili od roku 1526 do 1918 k rozdielnym krajinným častiam habsburskej monarchie: Česko ako Čechy, Morava a rakúsko-uhorské Sliezske patrili k rakúskej časti a Slovensko ako horné Uhorsko patrili do uhorskej časti monarchie. V 12. a 13. storočí sa nemecky tiahli hovoriaci osadníci na okraje Čiech a Moravy. Dôvodom k tomu boli aj rozmanité prúdy osídlenia.

Nemci žijúci dnešnom Česku a Slovensku sa od začiatku 20. storočia volajú Karpatskí Nemci. Podľa Mníchovského dohovoru z roku 1938 bola takzvaná sudetská krajina obsadená „Treťou ríšou“. Zostávajúcu časť Československa anektovalo národno-socialistické Nemecko v marci 1939 ako "Protektorát Čiech a Moravy". Slovensko, ako vazalský štát Nemecka, bolo pro forma nezávislé.

Po rokoch 1945/46 bola veľká väčšina Nemcov z novo vytvoreného Československa vyhnaná. Československo pozostávalo v období od 1918 do 1992 z Čiech a Slovenska. Od roku 1993 sú obidva štáty samostatné.

In Zwei Welten – 25 deutsche Geschichten (Wanderausstellung)

15 Česká republika dnes

Nemecká menšina v Čechách pozostáva predovšetkým z nemeckých obyvateľov z oblastí nemeckých Čiech, Moravy a Sliezska, ktorí po druhej svetovej vojne vo vtedajšom Československu zostali.

Takmer 19.000 občanov Českej republiky sa hlási k nemeckej menšine. Zároveň má asi 21.000 nemeckú štátnu príslušnosť. Spolok „Krajinské zoskupenie nemeckých zväzov v Českej republike“ je najväčším zväzom nemeckej menšiny. Nasleduje ho „Kultúrny spolok občanov nemeckej národnosti v Českej republike“.

Miestne spolky a miesta stretnutí nie sú len centrami pre udržiavanie nemeckých tradícií a kultúry. Tu sa konajú aj stretnutia s českými občanmi. Spolupráca s aktérmi občianskej spoločnosti v českej väčšinovej spoločnosti je jasným cieľom týchto krajinných zhromaždení. V Čechách je nemecká menšina uznaná a zastúpená vo vládnej rade pre národnostné menšiny.

In Zwei Welten – 25 deutsche Geschichten (Wanderausstellung)

16 Slovensko dnes

Nemci, ktorí bývali na území dnešného Slovenska a karpatskej Ukrajiny sa označujú ako karpatskí Nemci. Dnes žijú ako menšina v ich historických regiónoch v Prešporoku a okolí, príp. v Bratislave, v baníckych oblastiach (Hauerland), na Spiši a v údolí Bodvy (Bodwatal).

Nemecká menšina sa odhaduje na 12.000 osôb. Priviedla k životu "Zväz karpatských Nemcov na Slovensku" - v skratke KDV. KDV má asi 4.800 členov v 32 miestnych spoločenstvách.

Od roku 1992 vychádzajú mesačne „Karpatské noviny“, najdôležitejšie médium KDV a zároveň jediné nemecké noviny karpatských Nemcov na Slovensku. Zväz ponúka prostredníctvom svojich siedmich regionálnych stredísk základňu pre oživenie nemeckej kultúry.

Karpatskí Nemci sú prepojení sieťou, a to nielen na občiansko-spoločenskej úrovni, s Nemeckom a Rakúskom. Dôležitú úlohu má „Karpatsko-nemecká asociácia v Košiciach“. Organizuje zo strany spolkového Nemecka podporu malých a stredných súkromných podnikov. Tieto posilňujú hospodárstvo v oblastiach karpatských Nemcov.

In Zwei Welten – 25 deutsche Geschichten (Wanderausstellung)

171 Dejiny Nemcov v dnešnom Maďarsku d'ľa

Po založení maďarského štátu v neskoršom 10. storočí sa Nemci, predovšetkým rytieri, duchovní, mnísi a sedliaci, vo veľkom počte usadili v karpatskej kotline.

Od polovice 16. storočia do konca 17. storočia bolo Uhorsko obsadené Osmanmi. Po ich vytlačení pomocou vojenských prostriedkov od roku 1683 osídľovali nemecky hovoriaci roľníci a remeselníci z nemeckej ríše osídľovali systematicky málo zaľudnené oblasti. Títo v značnej miere prispeli k modernizácii poľnohospodárstva, ako aj k rozvoju remesiel a priemyslu v Uhorsku.

Po prvej svetovej vojne sa Rakúsko-uhorská monarchia rozpadla. Uhorsko musel odstúpiť viac ako dve tretiny svojho teritória. Počet obyvateľov s nemeckým pôvodom sa znížil z cca 1,9 milióna na 550.000. Asi polovica Nemcov bola v období od 1945 až 1948 odsunutá. V komunistickom štáte jednej strany bol v roku 1955 založený Spolok maďarských Nemcov. Pomocou jazykovej a kultúrnej práce sa pokúšal byť činný v rámci povolenom komunistickou stranou.

In Zwei Welten – 25 deutsche Geschichten (Wanderausstellung)

17 Maďarsko dnes

Nemecká menšina v Maďarsku zahrňuje odhadom 186.000 osôb. Asi 30.000 až 40.000 osôb pri sčítaní ľudu uviedlo nemčinu ako materinský jazyk. Menší počet hovoriacich materinským jazykom súvisí aj s tým, že používanie a vyučovanie nemeckého jazyka bolo v období od 1945 do konca 50-tich rokov zakázané.

Od roku 1993 je „Samospráva maďarských Nemcov“ – v skratke LDU – zákonne zakotvené zastúpenie nemecky hovoriacej národnostnej menšiny v Maďarsku. K jej vzoru patria zachovanie a udržanie nemeckého materinského jazyka, podporovanie nemeckého menšinového vyučovania v rámci maďarského školstva a výmena s Nemeckom vo forme partnerstiev a programov. LDU chce prevziať maďarsko-nemecké inštitúcie do vlastného sponzorovania a tým posilniť kultúrnu autonómiu.

„Maďarsko-nemecké kultúrne a informačné centrum“ je aktívne nielen cez hranice Maďarska. Od roku 2004 zhromažďuje a sprostredkováva pre nemeckú menšinu relevantné informácie z oblasti spoločnosti, vzdelávania, kultúry a ekonomiky.

In Zwei Welten – 25 deutsche Geschichten (Wanderausstellung)

181 Dejiny Nemcov v dnešnom Rumunsku

Pred asi 850 rokmi sa v oblasti dnešného Rumunska usídlili prví osadníci z oblasti Rhein-Mosel. Išlo o nemecky hovoriace skupiny obyvateľstva, kultúrne a nábožensky nadmieru heterogénne. Väčšina ich oblastí osídlenia pripadlo Rumunsku až po Parížskych predmestských dohovoroch z rokov 1919/20.

V roku 1939 uzavreli Nemecká ríša a Sovietsky zväz pakt medzi Hitlerom a Stalinom. V dôsledku toho boli tisíce Nemcov z oblastí vtedajšieho východného Rumunska vysídlené do Nemeckej ríše. Asi 70.000 osôb nemeckej národnej príslušnosti bolo v januári 1945 deportovaných do Sovietskeho zväzu.

Počet rumunských Nemcov, ktorí boli od roku 1950 presídlení do Spolkovej republiky Nemecko, predstavoval koncom roka 1999 asi 430.000. Potom Nemci sotva emigrovali z Rumunska do spolkovej republiky.

18 Rumunsko dnes

K nemeckej menšine v Rumunsku sa v roku 2011 prihlásilo sotva 40.000 ľudí. V celej krajine existujú kultúrne, spoločenské a politické štruktúry a sociálne zariadenia pre nemeckú menšinu. Jej obnovenie sa uskutočnilo zväčša po politickej zmene v roku 1989. Politické zastúpenie nemeckej menšiny predstavuje „Demokratické fórum Nemcov v Rumunsku“ – v skratke DFDR. Zúčastňuje sa volieb a predstavuje obecné, mestské a okresné rady, ako aj starostov a poslancov do rumunského parlamentu.

V mestskej rade mesta Hermannstadt, príp. Sibiu predstavuje nemecká menšina väčšinu. Jej zástupcom je Klaus Johannis, od roku 2000 je starostom Hermannstadt a od roku 2014 prezidentom. Johannis založil signál vnímania nemeckej menšiny. Ním sa táto menšina zúčastňuje na nemecko-rumunských vládnych konferenciách a hrá dôležitú úlohu pri bilaterálnych rozhovoroch.

In Zwei Welten – 25 deutsche Geschichten (Wanderausstellung)

191 Dejiny Nemcov v dnešnom Slovinsku/Chorvátsku/Srbsku/Bosne a Hercegovine

V roku 1918 sa rozpadla Rakúsko-uhorská monarchia. Ako jeden z následníckych štátov vzniklo Kráľovstvo Srbov, Chorvátov a Slovincov. V roku 1929 dostalo názov Juhoslávia. V druhej svetovej vojne bola Juhoslávia napadnutá a obsadená Nemeckom a Talianskom.

V roku 1945 bola väčšia časť tam žijúcich Nemcov vyhnaná. Mnohí v trestných táboroch zahynuli. V Juhoslávii pod vedením maršala Tita boli Nemci vystavení represáliám.

Vo vojnách v 90-tich rokoch sa Juhoslávia rozpadla. Dnes ešte stále žijú nemecké menšiny v niektorých následníckych štátoch ako Slovinsko, Chorvátsko, Srbsko, Bosna a Hercegovina.

V Slovinsku sa Nemci usídľovali od roku 1933 v meste Kočevje (nemecky Gottschee) v Dolnom Štajersku a v iných častiach Kraňska (nemecky Krain) ako Ľubl'ana alebo Horné Kraňsko.

V Chorvátsku a Srbsku žijúci Nemci sú potomkovia takzvaných podunajských Švábov. Počas 18. storočia osídľovali územie pozdĺž stredného toku Dunaja.

Aj v Bosne a Hercegovine existuje malá nemecká menšina.

In Zwei Welten – 25 deutsche Geschichten (Wanderausstellung)

19 Slovinsko dnes

Nemecké spoločenstvo v Slovinsku predstavuje podľa vlastných údajov počet medzi 3.000 a 5.000 osôb. Kultúrne, historicky a politicky je spojené hlavne s Rakúskom a autonómnu provinciou Južného Tirolska.

Od nadobudnutia nezávislosti Slovinska podporuje Rakúsko nemecky hovoriace spoločenstvo na základe kultúrnej dohody. Zastrešujúcou organizáciou je „Zväz nemecky hovoriacich národnostných skupín v Slovinsku“. Zasadzuje sa hlavne o uznanie nemecky hovoriaceho spoločenstva ako autochtónnej príp. domácej menšiny v slovinskej ústave.

Spolková republika Nemecko a Slovinská republika schválili „Agendu k prehláseniu o nemecko-slovinskej spolupráci“. Takto chcú udržiavať kultúrne dedičstvo nemecky hovoriacich spoločenstiev v Slovinsku.

20 Chorvátsko dnes

Nemecká menšina v Chorvátsku predstavuje podľa oficiálnych údajov asi 3.000 osôb. Väčšina obyvateľov s nemeckým pôvodom stratila po roku 1945 nemeckú identitu. Dôvodom k tomu boli vyhnanie, vyvlastnenie a internácia v táborech, ako aj dlhoročný zákaz jazyka a veľký asimilačný tlak. V roku 1992 v meste Osijek (nemecky Esseg) založené „Nemecké spoločenstvo“ je v súčasnosti najväčším zväzom nemeckej menšiny v Chorvátsku. Ďalšie zväzy sú aktívne vo Vukovare a v Záhrebe. Ich najdôležitejším cieľom je oživenie nemeckého jazyka a tradícií podunajských Švábov prostredníctvom kontinuálnej kultúrnej práce. Pritom majú byť získaní aj tí, ktoré už nepoznajú svoje nemecké korene.

„Nemecké spoločenstvo“ v Chorvátsku je spolu s ostatnými menšinami politicky zastúpené v parlamente. Predstavuje ho viceprezidentka v „Rade pre menšiny v Chorvátskej republike“, t.j. v najdôležitejšom orgáne záujmového zastúpenia.

In Zwei Welten – 25 deutsche Geschichten (Wanderausstellung)

21 Srbsko dnes

Podľa posledného sčítania ľudu v roku 2011 má nemecká menšina v Srbsku 4.064 príslušníkov. Podľa odhadov je však celkový počet znateľne vyšší: asi okolo 10.000 osôb. Sú organizovaní v 14 spolkoch. V školách sa nemčina vyučuje ako cudzí jazyk. Nárečie podunajských Švábov však ovláda len staršia generácia.

Na základe vekovej štruktúry nemeckej menšiny má rozhodujúci význam pre budúcnosť práca s mládežou. Vzájomný kultúrny dialóg musí byť podporovaný. Preto sú ponuky smerované nielen na potomstvo nemeckej menšiny, ale aj na nemecky hovoriacich mladých ľudí z väčšinového obyvateľstva.

Predovšetkým pre staršiu generáciu je hospodárska situácia veľmi často nepríjemná. Preto je v agende spolkov zahrnutá aj humanitárna pomoc a sociálna podpora.

V roku 2007 bola založená „Národná rada nemeckej menšiny v Srbsku“. V súčasnosti má svoje sídlo v nemeckom spolku „St. Gerhard“ v Sombore. Zastupuje záujmy nemeckej menšiny v oblasti kultúry, vzdelávania a médií.

22 Bosna a Hercegovina dnes

Po anektovaní Bosny a Hercegoviny zo strany Rakúska v roku 1878 vznikli na severe krajiny nemecké osídlenia.

V mestách sa usadili rakúski úradníci, obchodníci a remeselníci. Predstavovali tam až do konca habsburskej monarchie 1918 úzku elitu.

Nemecky hovoriaca menšina v Bosne a Hercegovine je dnes veľmi malá. V viacerých štátnych zákonoch o menšinách sa však menovite uvádza a uznáva. V Sarajeve zastupuje záujmy menšiny nemecký spolok.

In Zwei Welten – 25 deutsche Geschichten (Wanderausstellung)

231 Dejiny Nemcov v dnešnom Gruzínsku/Arménsku/Azerbajdžane

Vysokohorský región Kaukazu leží v hraničnej oblasti medzi Európou a Áziou. Tam sa nachádzajú Gruzínsko, Arménsko a Azerbajdžan. Gruzínsko a Arménsko majú kresťanské tradície, zatiaľ čo Azerbajdžan je ovplyvnený prevažne islamsky. Do začiatku 19. Storočia bol región pod nadvládou Osmanov a Peržanov. Následne bol pripojený k cárskemu ríši.

Od roku 1816 prichádzali do Kaukazu Nemci cez Dunaj a oblúk Čierneho mora. Osídlenia v južnom Kaukaze, v Gruzínsku a v Azerbajdžane boli v prevažnej miere založené švábskymi vysťahovalcami. V severnom Kaukaze sa usídlili najmä nemeckí osídlenci z Volgy. Okrem toho existovali severne od Kaukazu kolónie dolnonemeckých Menonitov. Nemecké veľké podniky ako Siemens vysielali pracovníkov obchodu, inžinierov a kultúrnych pracovníkov do roku 1914 predovšetkým do prudko sa rozvíjajúceho mesta Baku.

Počas a po druhej svetovej vojne boli kaukazskí Nemci odvečení cez Kaspické more do Kazachstanu. Od roku 1956 sa časť vrátila do južného Kaukazu.

In Zwei Welten – 25 deutsche Geschichten (Wanderausstellung)

23 Gruzínsko dnes

Asociácia gruzínskych Nemcov nesie názov „Zjednotenie“ (staro-nemecky Einung). Bola založená v auguste 1991 a má asi 2.000 členov.

Dochované staro-nemecké „Einung“ označuje zmluvnú, o prísahu sa opierajúcu dohodu a spoločenstvo ľudí, ktoré sa o ňu opiera. Spoločnosť „Einung“ zriadilo s podporou nemeckého veľvyslanectva v Tbilisi miesto stretnutí nemeckej menšiny. Tu sa uskutočňujú výstavy a koncerty. Vyučuje sa nemčina a oslavujú sa sviatky.

V prvých rokoch po nadobudnutí nezávislosti Gruzínska bola sociálna situácia mimoriadne ťažká. Spoločnosť zohrala dôležitú úlohu pri zásobovaní starších členov spoločenstva. V rovnakej budove, v ktorej sídli spoločnosť „Einung“, bolo zriadené charitou financované sociálne stredisko nemeckej menšiny.

24 Arménsko dnes

Arménsko ako prvý štát sveta prijalo kresťanstvo v roku 301 ako štátne náboženstvo. Krajina sa považuje v prvom rade za európsky kultúrny národ. Tam usadená nemecká menšina sa koncentruje prevažne v hlavnom meste Jerevane, ako aj v okresoch Noejembrejansk a Artašat.

Centrálne zariadenia nemecko-arménskeho života predstavujú okrem "Spoločnosti Nemcov v Arménskej republike Isotschnik“, aj „Nemecké kultúrne spoločenstvo“ a nemecké veľvyslanectvo.

Nemci sú zastúpení v štátnej „Koordinačnej rade pre národné menšiny“.

In Zwei Welten – 25 deutsche Geschichten (Wanderausstellung)

25 Azerbajdžan dnes

Osídlenie Nemcov na území dnešného Azerbajdžanu začalo na jar 1818. Prvé kolónie boli Helenendorf a Annenfeld – dnes Göygöl a Schämkir.

V súčasnosti predstavuje nemeckú menšinu v Azerbajdžane asi 500 osôb. Sú plne integrovaní do azerbajdžanskej spoločnosti. Nemecky, ako materinským jazykom, z nich hovorí len veľmi málo.

V Baku bol v roku 1998 založený „Nemecko-azerbajdžanský kultúrny spolok Orchesterálny dom (Kapellhaus)“. Pozýva na klavírne koncerty, premietanie filmov, výstavy fotografií. Mnohé aktivity nemeckej menšiny spája nemecké veľvyslanectvo v Baku.

In Zwei Welten – 25 deutsche Geschichten (Wanderausstellung)

261 Dejiny Nemcov v dnešných štátoch Ukrajiny/Bieloruska/Moldavskej republiky

Oblasti dnešnej Ukrajiny, Bieloruska a Moldavskej republiky ležia medzi Európskou úniou na západe a Ruskom na východe. Boli silne postihnuté po obidvoch svetových vojnách. Hranice sa často menili. V roku 1945 sa tieto štáty stali sovietskymi republikami a po rozpade ZSSR získali nezávislosť.

Dnešné územie Ukrajiny bolo ťažiskom osídlenia Nemcov v období cárskej ríše. Od roku 1939 do roku 1941 boli mnohí osídlenci presídlení do nemeckých oblastí kontrolovaných národným socializmom. Po nemeckom vpáde do Sovietskeho zväzu v roku 1941 nechal Stalin zostávajúcich Nemcov deportovať do oblastí na druhú stranu Uralu, predovšetkým na Sibír a do dnešného Kazachstanu. Nesmeli sa na Ukrajinu vrátiť ani po skončení vojny. Až od nadobudnutia nezávislosti v roku 1991 existuje na Ukrajine opäť väčší počet etnických Nemcov.

Do Bieloruska prišli prví Nemci v 14. storočí. Bielorusko bolo súčasťou Litvy. Koncom 19. storočia začalo osídľovanie nemeckých kolonistov z Volyne, oblastí na severozápade dnešnej Ukrajiny

Aj na území Moldavskej republiky sídlili nemecky hovoriaci osídlenci od 18. storočia. Prišli na pozvanie cárskej vlády a podľa miestneho označenia ich nazvali besarábijskimi Nemcami.

In Zwei Welten – 25 deutsche Geschichten (Wanderausstellung)

26 Ukrajina dnes

Sčítanie ľudu z roku 2001 ukázalo, že na Ukrajine žije asi 33.000 Nemcov. Udomácnili sa najmä na východe a na juhu Ukrajiny. Sú organizovaní vo viac ako 140 organizáciách nemeckej menšiny. Väčšina Ukrajincov s nemeckým pôvodom je zastúpená centrálnym zastrešujúcim zväzom „Rada Nemcov na Ukrajine“ – v skratke RDU. Vo viac ako 60 ukrajinských mestách a dedinách existujú nemecké kultúrne strediská, tzv. strediská stretnutí. Tu sa s podporou spolkového ministerstva vnútra konajú jazykové kurzy a kultúrne podujatia.

Príslušníci nemeckej menšiny sa považujú za spojovací článok medzi Ukrajinou a Nemeckom a udržiavajú si úzke politické kontakty s Nemeckom. Okrem iného pôsobia zástupcovia RDU v „Nemecko-ukrajinskej vládnej komisii pre príležitosti osôb nemeckého pôvodu žijúcich na Ukrajine“.

27 Moldavská republika dnes

V Moldavskej republike žije podľa údajov zahraničného výboru 2.000 nemeckých osôb. Počas desaťročí mali Nemci často zakázané komunikovať v ich materinskom jazyku.

Po nadobudnutí nezávislosti a ďalších politických zmenách získala nemecká menšina opäť neobmedzené právo priznať sa k svojej národnosti, jazyku, kultúre a identite.

Moldavská republika podpísala rámcovú dohodu na ochranu národnostných menšín. Pristúpení k Európskej rade sa krajina zaviazala ratifikovať Európsku chartu regionálnych a menšinových jazykov. Doteraz však k tomu nedošlo.

In Zwei Welten – 25 deutsche Geschichten (Wanderausstellung)

28 Bielorusko dnes

V dôsledku rozpadu Sovietskeho zväzu vznikla v Bielorusku celonárodná „Spoločnosť nemeckého znovuzrodenia“. Vo viacerých mestách došlo k vytvoreniu nemeckých kultúrnych centier.

V Minsku, hlavnom meste Bieloruska, bol založený „Nemecký dom“. „Stredisko nemeckej kultúry“ v meste Babrujsk v súčasnosti pokračuje v tejto práci. Nemecká menšina v Bielorusku má asi 2.500 príslušníkov.

Vo vzťahoch medzi Bieloruskom a Nemeckom tvorí evanjelicko-luteránska cirkev v Bielorusku mimoriadne spojivo.

291 Dejiny Nemcov v dnešnom Rusku

Koncom 80-tich rokov sa asi dva milióny sovietskych občanov hlásilo k nemeckému pôvodu. Vo väčšine sa jednalo o potomkov roľníkov, remeselníkov a iných odborníkov, ktorí sa sem z nemeckých štátov prisťahovali na pozvanie ruských cárov. Rôzne skupiny ruských Nemcov sa jedna od druhej výrazne odlišovali. Boli to Nemci od Volgy, Nemci od Čierneho mora, Volyňskí Nemci, Kaukazskí Nemci, Sibírski Nemci a Nemci v Petrohrade a Moskve.

Už v 30-tich rokoch sa ruskí Nemci stali obeťami stalinistických "čistiek". Po roku 1941 boli deportovaní do regiónov za Ural - predovšetkým na Sibír a do Kazachstanu.

Aj po roku 1945 pokračovali v Sovietskom zväze represie proti Nemcom. Na jednej strane viedli k strate nemeckých znalostí, na druhej strane k vysťahovaleckému tlaku do Spolkovej republiky.

Najväčšia vlna vysťahovalectva nastala po rozpade Sovietskeho zväzu v rokoch 1990.

In Zwei Welten – 25 deutsche Geschichten (Wanderausstellung)

29 Rusko dnes

Podľa vystaĥovaleckej vlny v 80-tich a 90-tich rokoch žije v Rusku ešte asi 500.000 Nemcov, najmä na Sibíri. Sú zastúpení po celej krajine samostatnou organizáciou ruských Nemcov. Majú viac ako 550 spolkov a zariadení. Hlavnými požiadavkami sú konsolidácia, udržanie a rozvoj nemeckej menšiny v Rusku.

Spolková vláda podporuje nemeckú menšinu v oblastiach kultúry, práce s mládežou, vzdelávania a sociálnych pomerov.

Aj jediný týždenník v nemeckom jazyku a rozšírený po celej krajine „Moskovské nemecké noviny“ má svoj pôvod v nemeckej menšine.

Vlády Nemecka a Ruska pravidelne odsúhlasujú ciele a ťažiská podporných programov pre ruských Nemcov.

301 Dejiny Nemcov v dnešnom Kazachstane/Kirgizsku/Uzbekistane/Tadžikistane/Turkménsku

Do regiónov dnešného Kazachstanu, Kirgizska, Uzbekistanu, Tadžikistanu a Turkménska prišli Nemci už koncom 18. storočia v dôsledku expanzie cárskej ríše do strednej Ázie. Išlo o úradníkov správy, vojenských príslušníkov, lekárov a obchodníkov a neskôr aj roľníkov. Pochádzali z pobaltských provincií a jednotlivých nemeckých štátov.

Predkovia väčšiny Nemcov dnes žijúcich v tejto oblasti bolo deportovaných v roku 1941 z európskych častí Sovietskeho zväzu, najmä z oblastí Volgy. Muži a ženy museli v takzvanej „pracovnej armáde“ vykonávať nútené práce v baníctve, pri ťažbe ropy, v priemysle, pri stavbe železníc alebo v lesnom hospodárstve.

V 70-tich a 80-tich rokoch bol Kazachstan kultúrnym centrom Nemcov v Sovietskom zväze. Po rozpade ZSSR vycestovali mnohí do Nemecka.

In Zwei Welten – 25 deutsche Geschichten (Wanderausstellung)

30 Kazachstan dnes

Kazašská republika je domovom pre viac ako 130 etnických skupín. Asi 180.000 ľudí patrí do nemeckej menšiny.

Nemci v Kazachstane sú spoločensky dobre integrovaní. Zastupuje ich „Asociácia spoločenských zjednotení kazašských Nemcov, Znovuzrodenie“. Asociácia AgVDK spája 20 regionálnych spoločenstiev.

S nemeckou podporou bol v roku 1994 otvorený „Nemecký dom Almaty“, ako kultúrne stredisko pre kazašských Nemcov. AgVDK je členom poradného „Združenia kazašského národa“. Toto združenie zastupuje početné etnické menšiny v krajine a v kazašskom parlamente má deväť poslancov.

Nemecká národnostná skupina v Kazachstane sa považuje za spojovací článok medzi Kazachstanom a Nemeckom. Medzi obidvomi krajinami existujú úzke bilaterálne vzťahy, najmä v oblastiach hospodárstva a vzdelávania.

31 Kirgizsko dnes

V Kirgizskej republike žije asi 8.000 obyvateľov s nemeckým pôvodom, väčšina z nich žije v údolí Tschui.

Centrálnym orgánom nemeckej menšiny v stredoázijskej krajine je „Národná rada Kirgizských Nemcov“. Má desať stredísk v rôznych regiónoch krajiny. K jej úlohám patrí okrem iného sociálna a medicínska podpora príslušníkov nemeckej etnickej skupiny odkázaných na pomoc. Pre deti a mládež organizuje letné tábory.

In Zwei Welten – 25 deutsche Geschichten (Wanderausstellung)

32 Uzbekistan dnes

Nemeckú menšinu v Uzbekistane predstavuje asi 8.000 príslušníkov. Ešte koncom 80-tich rokov bola nemecká skupina obyvateľstva v stredoázijskej krajine päťkrát väčšia.

Uzbeci s nemeckým pôvodom žijú z väčšej časti v mestách Taškent, Buchara, Samarkand a Fergana. Tu ponúkajú kultúrne strediská uzbeckým Nemcom pod názvom „Znovuzrodenie“ kultúrny a vzdelávací program. Aktivity nemeckých kultúrnych stredísk v Uzbekistane sú koordinované prostredníctvom „Republikánskeho medzinárodného kultúrneho strediska“ – v skratke „Interzentrum“, ktoré bolo založené v roku 1982. Stará sa o zachovanie kultúrneho dedičstva všetkých etnických skupín v stredoázijskej krajine.

33 Tadžikistan dnes

Tadžikistan je malý, hornatý, vnútrozemský štát v juhovýchodnej časti strednej Ázie. Počas druhej svetovej vojny bolo viac ako 40.000 Nemcov z európskej časti ZSSR vyhnaných do Tadžikistanu. Žili naďalej správnej oblasti Leninobad, dnes Chudžand – v dedinách, v ktorých je miestami nemecké väčšinové obyvateľstvo.

Po vyhlásení nezávislosti v roku 1991 vypukla občianska vojna. V dôsledku toho väčšina nemeckého obyvateľstva od roku 1992 emigrovala. Viac ako 13.500 osôb prišlo do Nemecka, mnohí ďalší do Ruskej federácie.

V súčasnosti žije v Tadžikistane menej ako 500 Nemcov. V súčasnosti nemajú obyvatelia s nemeckým pôvodom v krajine žiadne zastúpenie.

In Zwei Welten – 25 deutsche Geschichten (Wanderausstellung)

34 Turkménsko dnes

Turkménsko sa považuje za najviac autoritársky a najizolovanejší štát na svete. Krajina bola do 20. storočia ovplyvnená kočovníkmi. Po stáročiach cudzej nadvlády nadobudla štátnu nezávislosť po prvý krát v roku 1991.

Väčšinu obyvateľov krajiny, asi 77 percent, tvoria Turkméni. Ale v Turkménsku žije aj početná skupina menšín: 9,2 percent tvoria Uzbeki, 6,7 percent Rusi, 2 percentá Kazachovia a 1,1 percenta Tatári. Nemecká menšina mala v roku 2015 asi 100 príslušníkov.

71 Udržiavanie nemeckého jazyka

Dôležitou súčasťou identity je jazyk. Kvôli zákazom jazyka a cenzúra sa nemčina v východoeurópskych a stredoeurópskych štátoch po roku 1945 často nesie používať.

Napriek tomu sa zachovali jazykové ostrovy saského, bavorského, franského, alamanského, dolnonemeckého, hornonemeckého a stredo-nemeckého jazyka. V Ruskej federácii sa nájdu aj formy dialektov z oblastí: Pfälz (Falcko), Hessen (Hesensko), Südfranken (Dolné Franky), Schwaben (Švábsko), Bayern (Bavorsko), nemčina z oblasti Volyne a dialekt dolného Nemecka - prípadne tzv. „Plattdeutsch“ (t.j. jazyk z dolného Nemecka).

Od roku 1990 podporujú oživenie jazykových dialektov rôzne projekty.

In Zwei Welten – 25 deutsche Geschichten (Wanderausstellung)

72 Existencia tradícií

Veľkú úlohu v kultúrnom živote nemeckých menšín hrá starostlivosť o tradície. Organizujú sa folklórne festivaly a nosenie krojov. Existujú aj regionálne sviatočné obyčaje a kulinárske zvláštnosti. Tradície tvoria súčasť skupinovej identity, podliehajú však aj zmenám. Príkladom inovatívneho oživenia svetských zvyklostí sú stávanie májov, takzvané vedenie medveďov v Sliezsku alebo takzvaný „Urzelmlauf“ v meste Siebenbürgen.

Na baltických sviatkoch piesní alebo kazašských folklórnych festivaloch spievajú chóry v nemeckom jazyku. Popri známych ľudových piesňach je možnosť vidieť a počuť aj nové interpretácie, zmesi a nahrávky moderných hudobných a tanečných štýlov.

73 Viera a náboženstvo

Nemeckí vystaňovalci prinášali od stredoveku až do 19. storočia rôzne smery viery do východnej, strednej a južnej Európy. Tieto sa odlišovali hlavne od náboženského vyznania usadeného väčšinového obyvateľstva. Ale pri praktizovaní náboženstva boli v období stalinského režimu v Rusku a neskôr v aj Strednej a Východnej Európe masívne kladené prekážky a miestami zákazy. Až po ukončení studenej vojny mohli obce znovu ožiť prípadne byť znovu založené.

Dnešní príslušníci týchto osád sa identifikovali s ich kostolmi a modlitebňami. Pritom sa nejedná len o priestranstvá nemecky hovoriacich pobožností, ale aj o centrálna miesta spoločného nemeckého spevu a spomienok na predkov.

Nemecky hovorené omše alebo dvojjazyčné púte boli zväčša možné až od rokov 1989/90.

In Zwei Welten – 25 deutsche Geschichten (Wanderausstellung)

74 Spomienka na deportácie a útlak

Vykázanie, deportácia, vyvlastnenie alebo vyhnanie zväzujú politický rozmer etnickej identity. Od roku 1941 boli Nemci deportovaní do táborov a nútene zaradení do pracovnej armády Sovietskeho zväzu. To sa hlboko odrazilo v rodinných spomienkach ruských Nemcov. Po roku 1945 existovali aj v iných krajinách východného bloku tábory nútených prác pre obyvateľov s nemeckým pôvodom, ako aj deportácie do Sovietskeho zväzu.

Po roku 1945 trpeli Nemcami osídlené oblasti pod asimilačným tlakom a zákazom používania jazyka. Tým došlo taktiež k ďalšiemu úbytku ich kultúrnej a národnej identity. Až od roku 1990 mohlo možné v mnohých krajinách predošlého východného bloku organizovať spomínanie na útek a vyhánanie nemeckých menšín.

75 Mládež a aktivity

Práca s mládežou nemeckej menšiny predstavuje ťažisko podpory zo strany spolkovéj vlády. Aj pre samostatné organizácie nemeckých menšín má najvyššiu prioritu. Pretože v mladej generácii je budúcnosť nemeckej menšiny.

Konajú sa preto početné projekty, letné tábory a podujatia voľného času pre mládež. Sú veľkým prínosom pri starostlivosti o nemeckú identitu a jazyk u mladej generácie.

Mimoriadny význam majú projekty mladých, ktoré prekračujú hranice. Mnohé zväzy mladých ľudí menšín podporuje Spolkové ministerstvo vnútra.

Dnešná generácia nemeckej menšiny už nežije v dvoch svetoch, ale je súčasťou globalizačného procesu. Viacjazyčnosť a multikultúrne kompetencie tejto generácie majú obrovské výhody. Napriek tomu alebo práve preto mnohí z nich hľadajú stopy ich nemeckého pôvodu.

In Zwei Welten – 25 deutsche Geschichten (Wanderausstellung)

76 Médiá

Nemecky hovoriacim médiám menšín v zahraničí pripadá mimoriadna úloha. Pretože ponúkajú možnosť potvrdiť si vlastnú etnicko-kultúrnu identitu.

Noviny nemeckej menšiny boli často jedinými informačnými zdrojmi a komunikačnými faktormi v diaspóre do ďaleka rozptýlenej nemeckej menšiny. Noviny s v dnešnej dobe zväčša prístupné online. Rozumejú sa ako média bilaterálneho dialógu a slúžia ako vizitky nemeckej zahraničnej kultúrnej politiky. Avšak takmer všetky noviny nemeckej menšiny bojujú s poklesom nákladu.

Rozhodujúcu úlohu majú aj nemecky hovorené televízne a rozhlasové príspevky. Ich najdôležitejšia funkcia po roku 1990 pozostáva v tom, slobodne sa vyjadrovať v nemeckom jazyku. Dnes sú tieto príspevky vysielané na nových digitálnych platformách.

77 Umenie

Identita sa prejavuje aj v kultúrnych výrazových formách v umení, literatúre a výtvarnom umení. Jej individuálne vyjadrenie je neoddeliteľné od spoločenského rozvoja menšín ako aj spojené s väčšinovou kultúrou.

Tak elitná literatúra alebo domáca tvorba poézie a prózy - tieto poskytujú pociťovanej strate vlasti nové pole umeleckého vyjadrenia v rámci infraštruktúry a akčného priestoru vylepšených po roku 1970.

Aj transfer nemeckej kultúry z materskej krajiny hrá dôležitú úlohu. Početné nemecké inštitúcie podporujú divadelné produkcie, výtvarné projekty a literárne večierky v jednotlivých krajinách.